

Перший Герой Сумщини

У минулому році виповнилося 100 років від дня народження Героя Радянського Союзу, кавалера ордена Леніна та монгольського ордена Бойового Червоного Прапора І.В.Прасолова. Народився Іван Васильович Прасолов 19 жовтня 1916 року в с.Олександрівка Буринського району Сумської області. Після закінчення чотирьох класів місцевої школи, працював у колгоспі. В 1933-37 рр. жив у місті Гнивань Вінницької області, був робітником на місцевому цукровому заводі. У 1937 році призваний до лав РСЧА. У листопаді 1938 році закінчив школу молодших командирів. Брав участь в японській війні на р. Халхин – Гол (Монголія) з 11 травня по 16 вересня 1939 року.

«Гібридна» війна з Японією

Японсько-монгольський конфлікт розпочався 11 травня 1939 року за участю частин 57-го особливого корпусу Червоної Армії. Ці військові події відіграли особливу роль у житті старшини Івана Прасолова. 27 травня 1939 року японці проривають фронт і заходять в тил радянських військ. 28-29 травня відбуваються найбільші бої з початку конфлікту, і в самий епіцентр цих боїв потрапляє наш земляк.

Командувач радянсько – монгольською армією Г.К. Жуков, всупереч стратегічному плану командарма Штерна, віддав наказ скинути ворога в річку Халхин-Гол і повернути висоту. 11 – а танкова бригада М.П. Яковлева, в якій служив старший механік-водій танку БТ-5 старшина Іван Прасолов, повинна була без прикриття

нів екіпажу, побачивши, що до танку прямує загін озброєних японців, хутко покинули машину, а Прасолов чи то не встиг, чи, швидше за все, не наважився віддати бойову машину ворогу. Він зачинив люки і залишився в танку. Японці стукали по броні, щось кричали, а потім, приставивши біля танка одного вартового, пішли кудись за допомогою. Про що думав в той час наш земляк, можна тепер тільки здогадуватись, але сила волі і загартований характер допомогли йому.

Глибокої ночі Івану почулось, що вартовий рівномірно захропів. Тоді він обереж-

при цьому 14 з нагороджених відносились до сержантського складу, і лише один був рядовим червоноармійцем.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 29 серпня 1939 року за зразкове виконання бойових завдань командування в боротьбі з японо-маньчжурськими загарбниками, розгром їх на горі Баін – Цаган і виявлені при цьому мужність і відвагу І.В. Прасолову було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Орден Леніна № 5183, медаль «Золота Зірка» № 148 та особлива грамота ЦВК, яка засвідчувала звання Героя, були вручені І.В.Прасолову та ще трьом учасникам, в тому числі командувачу радянсько-монгольською армією Г.К. Жукову, у березні 1940 року в Кремлі. Тут же Івана Васильовича було нагороджено іменною зброєю (пістолет ТТ) за підписом Й.В. Сталіна. Цікаво, що нагороджені за бої на Халхин-Голі стали першими, хто отримав спеціальні відзнаки – медалі «Золота Зірка».

Добре стріляє і... сперечається з командиром

До січня 1940р. Іван Васильович служив водієм-механіком танка в військовій частині Забайкальського округу, а потім був демобілізований із армії у зв'язку з тяжким захворюванням. Працював у рідному селі заступником голови колгоспу. Тут і одружився. Разом з дружиною Ганною Олексіївною народили та виховали двох синів і доньку.

Під час фашистської окупації утисків і переслідувань зі сторони німців не було. Фашисти визнавали його як Героя. В свою чергу Іван Васильович ставив на місце буринських нахабних поліцаїв. Після звільнення с.Олександрівки від фашистських окупантів герой Халхин-Голу декілька років працював головою сільської ради, завідуючим господарством і бригадиром

Ледь не застрелив секретаря райкому партії

Можна припустити, що сила характеру Івана формувалась на олександрівській землі. Адже він був свідком «жіночого бунту» в рідному селі під час голодомору у 1933 році, про що Прасолов пам'ятав, працюючи головою сільської ради в 1947 році, коли була чергова хвиля голоду в Україні. При розподілі перших машин «полуторок» олександрівців обділили. Іван Васильович, приїхавши в райком партії, добиваючись справедливості, під час словесної перепалки з секретарем РП сказав приблизно так: «Що ж ви, знову хочете повторити 33-й рік?». Потім дістав іменну зброю і вистрілював у стелю. Його скрутили та відібрали пістолет.

Але не в характері Івана було так легко зламатися. В той же день, нікого не попередивши, Прасолов сідає в потяг і їде до Москви. На жаль, не вдалось встановити подробиць, з ким олександрівський герой, старшина Прасолов зустрівся в столиці. Але збереглись спогади про те, що при поверненні з Москви у Бурині на залізничній станції Івана Васильовича особисто зустрічав перший секретар райкому партії: попросив вибачення і повернув іменний пістолет. Та бойок пістолета був спляний. В подальшому Прасолову видали довідку на право носити пістолет ТТ №1321, яку оновлювали через півроку.

*Підготував Микола КОНОНЕНКО,
директор районного краєзнавчого
музею, м. Буринь*

При підготовці статті використані спогади доньки І.В.Прасолова – Літвінової Н.І.

Післямова

Доцільно нагадати, що військовий конфлікт з Японією 1939 р., як і цілий ряд інших «гібридних» військових операцій Радянського Союзу, був і зали-

Танкісти 11-ї танкової бригади на позиціях в Монголії. На задньому плані – танк БТ-5.

піхоти нанести контрудар по ворогу. Бойові машини йшли трьома колонами. Пройшовши 700-кілометровий марш по піщаному степу Монголії, танки без відпочинку пішли в атаку. Ворог зустрів їх шквальним артилерійським вогнем. Смертники кидались на радянські танки з мінами, в'язками гранат. Машини, оснащені бензиновими моторами, горіли, як смолоскипи. На одному з флангів стояло 36 танків, 24 із яких уже горіли. Три дні тривала жорстока битва.

Мужність наших солдат перемогла. Ворог був скинутий з висоти Байн-Цаган – це був розгром найбільшого угруповання японських військ. Однак, перемога далася дорогою ціною. Зокрема, радянська 11-та танкова бригада практично була знищена: втрачено 70% танків, а також було вбито та поранено біля половини складу солдат. Загинув і комбриг Яковлев. В оперативному донесенні було сказано, що перемога в боях 28-29 травня була здобута не за рахунок умілої і хорошої організації бою командування, а за рахунок відданості своїй Вітчизні рядових бійців та ініціативи нижнього і середнього командирського складу.

І танк зберіг, і «язика» взяв!

Приклад сміливості та ініціативності подав і Іван Прасолов. Його танк під час атаки... застряг у болоті. Всі намагання вивратись з пастки були марними. Машина не рухалась ні назад, ні вперед. Двоє чле-

но відкрив люк і побачивши, що, дійсно, японець, зморений у боях, міцно спить, миттю зіскочив із броне танка, оглушив вартового, зв'язав та затяг його до машини. У японця при собі виявився добротний «сухий пайок», тому старшина Прасолов добре підкріпився і, не закривши ні на мить очей, дочекався ранку. На світанку почувся гуркіт двигуна. Це японські солдати приїхали на своєму танку, щоб захопити трофей. Вони зачепили тросом радянський танк разом з Прасоловим та полоненим японцем, витягли з болота, потім перечепили трос і стали його буксувати до своєї частини. Бачачи таке діло, Іван Васильович і собі запустив мотор: БТ-5 завівся з буксиру! Прасолов натиснув на газ і, розірвавши трос, на максимальній швидкості вирушив у розташування своїх військ. Японці в розпачі відкрили по ньому вогонь, але вже пізно! У поданні до представлення на нагороду було написано: «Вчинив подвиг старший механік-водій танку БТ-5 І.В.Прасолов: не покинув місце бою, зберіг техніку та захватив «язика», заслуговує на найвищу нагороду – звання Героя Радянського Союзу».

За подвиги, здійснені в боях з японською армією на річці Халхин-Гол на території Монголії, звання Героя Радянського Союзу удостоєні 70 осіб, з них 20 – посмертно. Серед Героїв Халхин-Голу було 14 піхотинців та загальновійськових командирів, 26 танкістів, 3 артилериста, 27 льотчиків,

партизан». Помер 27 квітня 1959 року після тривалої хвороби. Поховали І.В.Прасолова поряд з братською могилою воїнів-визволителів с.Олександрівка.

Про те, що передувало подвигу і як формувался характер майбутнього героя, можна прослідити в експозиції, що присвячена шести героям-землякам в одному із залів районного краєзнавчого музею в Бурині. Тут розміщені оригінали документів: атестат про закінчення курсів молодого командира, стройова та політична характеристика на курсанта Прасолова І.В., виписка із «Тетради взысканий и поощренный». В характеристиці говориться: «Навчається добре, водить машину відмінно, може проводити якісний ремонт, добре стріляє ..., сперечається з командиром». З одинадцяти предметів у атестаті курсанта – 6 «відмінно», 3 «добре», 2 «задовільно». А у виписці «Взыскания и поощрения» – 3 подяки, два позачергових наряди за суперечки з командиром.

професійними істориками. При цьому радянська пропаганда значно завищила сили японців, які були і меншими за кількістю, і категорично слабшими якісно. Досить сказати, що основне угруповання японців – 23-тя піхотна дивізія, призначалася... для охорони залізниці! Маньчжурська бригада була укомплектована полоненими китайцями і розбійниками-хунхузами, а кінними загонами прикордонників взагалі командував агент монгольської контррозвідки, бурят за національністю, генерал Уржин Гармаєв...

А от Григорій Жуков уже тоді проявив свою схильність до самодурства і закидання ворога шапками, вірніше, трупами своїх солдатів. Не дивно, що втрати СРСР під час цього конфлікту було засекречено: за чотири місяці на монгольській землі поклали життя 9703 радянських солдатів, а ще 15 952 були поранені. Та й самі списки загиблих сьогодні знайти не так просто...

